

MINISTERSTVO FINANCÍ

Č. j.: MF-712/2022/36-1

ZPRÁVA

**o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelén
a penzijních společností v roce 2021**

Březen 2022

1 Obsah

Shrnutí	3
1 Kontrola a dozor na finančním trhu	4
1.1 Právní rámec	4
1.2 Informační systémy	5
2 Kontroly u stavebních spořitelen	7
2.1 Subjekty kontrol	7
2.2 Výsledky kontrol	7
2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření.....	8
2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu	9
2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.....	10
2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří uzavřeli smlouvu o úvěru ze stavebního spoření	11
2.2.5 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách	13
3 Kontroly u penzijních společností	15
3.1 Subjekty kontrol	15
3.2 Výsledky kontrol	15
3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vracení státního příspěvku.....	16
3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek	17
3.2.3 Ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva	18
3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech	19
4 Správní řízení	21
4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny	21
4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi	21
5 Závěr	23

Shrnutí

Česká republika (dále též „ČR“) v rámci své bytové a důchodové politiky vynaložila na podporu stavebního spoření a penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, v roce 2021 celkem 11,8 mld. Kč, a to 4,2 mld. Kč na podporu stavebního spoření a 7,6 mld. Kč na podporu penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Za účelem prověřování, zda je státní podpora v této oblasti poskytována v souladu se zákonnými pravidly, vykonává Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“) dozor nad dodržováním zákonných podmínek.

Během roku 2021 provedlo ministerstvo v rámci výše uvedeného dozoru kontroly ve všech stavebních spořitelnách a v osmi penzijních společnostech působících na finančním trhu v ČR (Rentea penzijní společnost, a.s., zahájila působení na finančním trhu v ČR teprve v průběhu roku 2021). Celkově bylo zkontrolováno 595 smluv s úhrnnou částkou poskytnuté státní podpory a státního příspěvku ve výši 6,5 mil. Kč.

U stavebních spořitelen bylo zkontrolováno celkem 324 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta státní podpora ve výši 2,8 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na případy, kdy by mohlo dojít k neoprávněnému poskytnutí státní podpory (např. v situacích, kdy mají účastníci více smluv o stavebním spoření), a na případy s ukončenou dobou spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního spoření před uplynutím tzv. vázací doby. Nedostatky byly zjištěny u 55 smluv, tj. v 17 % z kontrolovaných případů a byla vrácena státní podpora v celkové výši 224.534 Kč. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení stavebních spořitelen, které by vedlo k systematickému porušování jejich zákonných povinností.

U penzijních společností bylo zkontrolováno celkem 271 smluv o penzijním připojištění, resp. o doplňkovém penzijním spoření, na které byl poskytnut státní příspěvek ve výši 3,7 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny především na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku a na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy tento nebyl použit ve prospěch účastníků. Nedostatky byly zjištěny u 231 smluv, tj. v 85 % z kontrolovaných případů. Na základě provedeného výkonu dozoru byly vráceny státní příspěvky v celkové výši 293.997 Kč. Ve 206 případech byly státní příspěvky v celkovém objemu 2.580.349 Kč, které nebyly použity ve prospěch účastníků, vráceny až po uplynutí zákonné lhůty a kontrolní protokoly tak budou podkladem pro případná správní řízení ke stanovení penále.

1 Kontrola a dozor na finančním trhu

Zpráva o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelen a penzijních společností v roce 2021 (dále jen „zpráva“) je předkládána ke zveřejnění podle ustanovení § 26 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kontrole“). Zpráva obsahuje pouze zobecněné a anonymizované informace s uvedením konkrétní oblasti kontrol a jejich výsledků.

Hodnocení výsledků kontrol uvedené ve zprávě vychází ze skutečností a poznatků z kontrol provedených v roce 2021 u stavebních spořitelen a penzijních společností, přičemž zahrnuje také kontroly zahájené v předchozích letech, které byly ukončeny v roce 2021.

1.1 Právní rámec

V rámci působnosti ministerstva stanovené zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, vykonává ministerstvo, konkrétně Odbor 36 – Finanční trhy III, podle § 15 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), dozor nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření stanovených tímto zákonem a podle § 156 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provozovateli stavebního spoření jsou podle zákona o stavebním spoření stavební spořitelny. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti, povolené jí Českou národní bankou v rámci udělené bankovní licence, a kterými jsou stavební spoření (tj. účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a poskytování státní podpory těmto účastníkům) a další činnosti podle § 9 zákona o stavebním spoření.

Penzijní připojištění prostřednictvím majetku v transformovaném fondu a doplňkové penzijní spoření prostřednictvím účastnických fondů provozují penzijní společnosti, kterým bylo Českou národní bankou uděleno povolení k činnosti penzijní společnosti podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Penzijní společnosti shromažďují a umísťují příspěvky účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, příspěvky placené za účastníka jeho zaměstnavatelem a státní příspěvky a vyplácejí dávky z penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.

Kontroly byly vykonány podle příslušných ustanovení zákona o kontrole. Kontrolou podle zákona o kontrole se rozumí formalizovaný proces zjišťování kontrolního orgánu, resp. kontrolujících, zda kontrolovaná osoba dodržuje právní povinnosti, které přísluší kontrolnímu orgánu kontrolovat. Kontrolovanou osobou se v tomto případě rozumí

stavební spořitelna nebo penzijní společnost, kontrolním orgánem se rozumí ministerstvo a kontrolujícími pracovníci příslušného odboru ministerstva.

Kontroly jsou prováděny převážně z vlastního podnětu kontrolního orgánu, tj. ministerstva, v návaznosti na plán kontrol. Plán kontrol, včetně jejich zaměření, sestavuje ministerstvo na základě vyhodnocení kontrol provedených v předchozím období, případně na základě vnějších podnětů (např. od jiného organizačního útvaru ministerstva, účastníků stavebního spoření, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nebo České národní banky jako orgánu dohledu). Do plánu kontrol jsou zahrnuty všechny stavební spořitelny a penzijní společnosti. Plán se sestavuje na období jednoho kalendářního roku.

V případě potřeby je možné provést kontrolu mimo plán kontrol, zejména na základě zjištění zásadních informací z další činnosti odboru nebo zásadního vnějšího podnětu.

Zákon o stavebním spoření a zákon o doplňkovém penzijním spoření rovněž připouštějí výkon státního dozoru nad stavebními spořitelny a penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole, tedy vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od stavební spořitelny nebo penzijní společnosti a jejich kontrolu. Zpráva z důvodu její ucelenosti obsahuje také závěry z takto vykonaného státního dozoru.

1.2 Informační systémy

Ministerstvo spravuje a provozuje pro účely dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a pro zpracování žádostí o poskytnutí státní podpory a jejího vracení informační systém stavebního spoření. Pro účely výkonu státního dozoru v souvislosti s poskytováním a vracením státního příspěvku doplňkového penzijního spoření, resp. penzijního připojištění, a pro zpracování žádosti o poskytnutí státního příspěvku a zprávy o jeho vracení spravuje a provozuje informační systém doplňkového penzijního spoření.

V informačním systému stavebního spoření se evidují především základní identifikační údaje o účastnících stavebního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o stavebním spoření, délce trvání doby spoření, o nárocích na státní podporu ve vztahu k právním předpisům platným v době uzavření smlouvy a výši přiznané státní podpory. Obdobně se v informačním systému doplňkového penzijního spoření evidují hlavně základní identifikační údaje o účastnících penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, údaje o uzavřených smlouvách o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, délce pojištění, resp. spořicí doby, o nárocích na dávky, výši příspěvku účastníka a přiznaného státního příspěvku.

Ministerstvo je ze zákona oprávněno provádět kontrolu shody údajů vedených v obou informačních systémech s údaji evidovanými v základním registru obyvatel, v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců; u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření navíc v centrálním registru pojištěnců vedeném Ústředím Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR (dále jen „centrální

registr pojištěnců“) a v evidenci České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“).

2 Kontroly u stavebních spořitelen

2.1 Subjekty kontrol

V roce 2021 působilo na finančním trhu v ČR celkem 5 stavebních spořitelen oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti stavebního spoření, které podléhaly kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory:

ČSOB Stavební spořitelna, a.s.¹, IČ 49241397;
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČ 60192852;
Moneta Stavební Spořitelna, a.s., IČ 47115289;
Raiffeisen stavební spořitelna a.s., IČ 49241257;
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., IČ 60197609.

Ministerstvo v roce 2021 stavebním spořitelnám poukázalo ze státního rozpočtu zálohy státní podpory v celkové výši 4,238 mld. Kč.

2.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stanovených zákonem o stavebním spoření, a to v případech:

- účastníků stavebního spoření (dále v textu této části zprávy jen „účastník“), jejichž smlouvy o stavebním spoření (dále v textu této části zprávy jen „smlouva“) byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v případě jejich úmrtí;
- účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu;
- smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy;
- účastníků, kteří ukončili dobu spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního spoření před uplynutím tzv. vázací doby.

Výběr a počet konkrétních smluv určených ke kontrole podle shora uvedeného zaměření byl proveden na základě předem stanovených kritérií podle příslušného tématu zaměření kontroly.

Při výkonu kontroly ministerstvo také prověřovalo, jestli stavební spořitelny plní své povinnosti, které jim ukládá § 13 zákona o stavebním spoření, tj. zda kontrolují, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

¹ Dne 12. března 2021 došlo ke změně názvu obchodní firmy společnosti Českomoravská stavební spořitelna, a.s. na ČSOB Stavební spořitelna, a.s.

2.2.1 Poskytování státní podpory v případě účastníků, jejichž smlouvy byly předmětem přechodu práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření

V tomto případě byla nejprve provedena tzv. kontrola od stolu, kdy ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému stavebního spoření provozovaném ministerstvem (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“). Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Tento postup významně zefektivňuje kontrolní proces a snižuje zátěž kontrolovaných osob.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům v souvislosti s § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, tj. zda v důsledku úmrtí účastníka nemohlo dojít k poskytnutí státní podpory účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření.

Podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

Kontrolováno bylo 41 smluv u všech stavebních spořitelen, u nichž byla ministerstvu v roce 2020 předána stavebními spořitelny informace o úmrtí účastníka a přechodu práv a povinností na jiného účastníka, a zároveň dalších 36 smluv příslušných nabyvatelů práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření. Na kontrolované smlouvy byla poskytnuta státní podpora za celou dobu spoření v celkové výši 1,36 mil. Kč.

Z údajů vedených v informačním systému ministerstva bylo zjištěno, že v 19 případech z celkového počtu 77 mohlo dojít k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům – nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v rozporu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření. V rámci úkonů předcházejících kontrole byly shromážděny veškeré doklady vztahující se ke všem smlouvám jednotlivých účastníků od všech stavebních spořitelen.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 10 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 402.813 Kč;
- v 9 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 31.875 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda došlo k připsání státní podpory na účet účastníků, resp. k jejímu vyplacení účastníkům - nabyvatelům práv a povinností vyplývajících ze stavebního spoření v souladu s podmínkami stanovenými v § 10 zákona o stavebním spoření. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátili na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.2 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Kontrola byla provedena mimo plán kontrol na základě vnějšího podnětu, kterým byl v tomto případě dotaz stavební spořitelny.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv jednoho účastníka, je namíste při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro přiznání státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

V souladu s § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření nárok na vyplacení zálohy státní podpory uplatňuje souhrnně za všechny účastníky stavební spořitelna písemnou žádostí u ministerstva, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Podle § 10 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2011, státem poskytovaná záloha státní podpory činí 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořených částek u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám

účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit 2.000 Kč.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv s totožným rodným číslem za příslušný rok, je na místě při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření a s doloženými dokumenty. V případě, že stavební spořitelna nemohla pro nedostatek podkladů sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 99 smluv, tj. všechny dotčené smlouvy v rámci dotazů tří stavebních spořitel, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 415.451 Kč.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému ministerstva posuzováno, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2020 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitel a stavební spořitelna sama nemohla pro nedostatek podkladů rozhodnout o vrácení státní podpory, ministerstvo určilo, ze které smlouvy bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 86 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 405.503 Kč;
- ve 13 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 9.948 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2020 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitel nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.3 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření, a to v souvislosti se smlouvami uzavřenými a evidovanými na totožné rodné číslo – tzv. duplicitní smlouvy.

Ke kontrole bylo vybráno 28 duplicitních smluv, tj. veškeré smlouvy, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních spořitelen o státní podporu za rok 2020 a nebyly prověřovány na základě dotazu stavebních spořitelen, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 127.949 Kč. Jejich vyhodnocení je také předmětem této zprávy.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému ministerstva posuzováno, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitelen a stavební spořitelna sama nemohla pro nedostatek podkladů rozhodnout o vracení státní podpory, ministerstvo určilo, ze které smlouvy bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 22 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 118.749 Kč;
- v 6 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 9.200 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2020 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepřislušely, vrátili na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.4 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří uzavřeli smlouvu o úvěru ze stavebního spoření²

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro výplatu státní podpory účastníkům podle § 12 zákona o stavebním spoření, v příslušném znění a to v souvislosti s ukončením doby spoření uzavřením smlouvy o úvěru ze stavebního

² Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2020, kdy vyhodnocení zahrnovalo výsledky podle stavu ke konci roku 2020.

spoření, resp. poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, před uplynutím tzv. vázací doby.

Podle zákona o stavebním spoření má účastník právo na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na financování bytových potřeb po splnění podmínek tohoto zákona a podmínek stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách. Účastník má podle zákona o stavebním spoření také v souvislosti s poskytnutím úvěru ze stavebního spoření nárok na výplatu státní podpory před uplynutím tzv. vázací doby v délce 6 let, avšak jen pokud použije uspořenou částku, úvěrové prostředky a státní podporu na bytové potřeby. Stavební spořitelna však může poskytnout účastníkovi překlenovací úvěr do výše tzv. cílové částky, který slouží k úhradě nákladů na řešení bytových potřeb i v případě, kdy účastník ještě nemá nárok na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření.

Ke kontrole byly vybrány smlouvy, u nichž byla doba spoření ukončena v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy poskytnutím úvěru ze stavebního spoření, který byl poskytnut na bytové potřeby podle § 6 odst. 1 písm. k) zákona o stavebním spoření, tj. splacení úvěru, nebo zápůjčky použitých na financování bytových potřeb uvedených v § 6 odst. 1 tohoto zákona pod písmeny a) až j) s výjimkou pokut nebo jiných správních trestů.

Z kontrol zahájených v roce 2020 byly v roce 2021 ukončeny kontroly u čtyř stavebních spořitel, u nichž bylo ke kontrole vybráno 120 smluv s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků ve výši 876.453 Kč, a jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy. Výše poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření, resp. překlenovacích úvěrů činila 153 mil. Kč.

Kontrolovány byly úvěrové smlouvy a dokumenty doložené účastníky k poskytnutému úvěru (např. refinancované úvěrové smlouvy, smlouvy o půjčce mezi fyzickými osobami, stavební povolení, kupní smlouvy, výpisy z katastru nemovitostí, smlouvy o převodu členských práv a povinností, kolaudační rozhodnutí, daňové doklady, žádosti o čerpání úvěru, oznámení o výši čerpaného úvěru apod.), které jsou nezbytné k doložení účelovosti, a dále doklady potvrzující výši poskytnutého úvěru a jeho čerpání.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 93 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 702.942 Kč;
- ve 27 případech byla státní podpora, připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to v celkové výši 173.511 Kč; v těchto případech stavební spořitelna zároveň porušila povinnost kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

Příslušné stavební spořitelny státní podporu, která účastníkům nepříslušela, vrátily v průběhu roku 2021 na základě kontrolního zjištění.

Dále bylo při kontrole zjištěno, že jedna ze stavebních spořitelen ve 12 případech nepostupovala v souladu s § 77 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, v příslušném znění, když ve smlouvě o úvěru uvedla zavádějící informace týkající se účelu, na který lze úvěr použít.

V návaznosti na uvedené vyhodnocení ministerstvo dále posoudí možnost zahájení správního řízení, resp. řízení o přestupcích, s dotčenou stavební spořitelnou ve věci porušení povinnosti kontrolovat, zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.5 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách

V roce 2021 provedlo ministerstvo kontroly u všech stavebních spořitelen. Bylo zkontrolováno celkem 324 smluv, na které byla vyplacena státní podpora v celkové výši 2,8 mil. Kč.

Na základě kontrol provedených podle zákona o kontrole byla stavebními spořitelkami vrácena státní podpora u 55 smluv (tj. 17 % z kontrolovaných případů) ve výši 224.534 Kč. Z toho v 28 případech byla státní podpora v celkové výši 51.023 Kč vyplacena stavebními spořitelkami v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření na dvě nebo více smluv jednoho účastníka u různých stavebních spořitel, kdy na základě neúplných či rozporných údajů o účastníkovi stavební spořitelny nemohly samy rozhodnout o vrácení státní podpory a o vrácení rozhoduje ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků (viz body 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3).

Ve 27 případech byla státní podpora v celkové výši 173.511 Kč, připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, vyplacena stavební spořitelnou v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když uspořené částka, peněžní prostředky z úvěru ze stavebního spoření a státní podpora nebyly použity v celé výši na bytové potřeby (viz body 2.2.4).

2.2.5.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Pokud ministerstvo při kontrole zjistí, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat podmínky pro přiznání státní podpory účastníkům, a v důsledku toho dojde k neoprávněnému připsání státní podpory, je oprávněno podle § 16a ve spojení s § 16b zákona o stavebním spoření uložit stavební spořitelně pokutu do výše 20 mil. Kč.

Ve 27 případech (bod 2.2.4) bylo zjištěno, že stavební spořitelna porušila povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu, a zda byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi. Zahájení případného správního řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Tabulka č. 1: Přehled výsledků kontrol ve stavebních spořitelnách (v Kč):

Předmět kontroly	Přechod práv a povinností	Nárok na státní podporu	Duplicitní smlouvy	Úvěry ze stavebního spoření	Celkem
Část zprávy	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	
Částka kontrolované státní podpory	1 361 202	415 451	127 949	876 453	2 781 055
Počet kontrolovaných smluv	77	99	28	120	324
Státní podpora vyplacená v souladu se zákonem	1 329 327	405 503	118 749	702 942	2 556 521
Počet případů	68	86	22	93	269
Státní podpora k vrácení	31 875	9 948	9 200	173 511	224 534
Počet případů	9	13	6	27	55
Vrácená státní podpora	31 875	9 948	9 200	173 511	224 534
Počet případů	9	13	6	27	55

3 Kontroly u penzijních společností

3.1 Subjekty kontrol

V roce 2021 působilo na finančním trhu v ČR celkem 9 penzijních společností oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění:

Allianz penzijní společnost, a.s., IČ 25612603;
Conseq penzijní společnost, a.s., IČ 27916430;
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., IČ 61672033;
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, IČ 61859265;
Generali penzijní společnost, a.s., IČ 61858692;
KB Penzijní společnost, a.s., IČ 61860018;
NN Penzijní společnost, a.s., IČ 63078074;
Rentea penzijní společnost, a.s., IČ 09701125;
UNIQA penzijní společnost, a.s., IČ 61859818.

Ministerstvo v roce 2021 penzijním společností poukázalo ze státního rozpočtu částky státního příspěvku ve prospěch účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy též jen „účastník“) v celkové výši 7,55 mld. Kč (z toho na podporu penzijního připojištění 4,956 mld. Kč).

3.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o penzijním připojištění“), v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a to v případech:

- dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku;
- dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek.

Výběr kontrolovaných případů vycházel z podkladů, které má ministerstvo k dispozici v informačním systému doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy jen „informační systém ministerstva“) a byl zaměřen na případy, ve kterých informační systém ministerstva, na základě údajů předaných penzijními společnostmi a z protokolů o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel o státních občanech ČR, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a ČSSZ, indikoval možné pochybení penzijní společnosti zejména při vrácení státního příspěvku.

Další typ kontrol byl zaměřen na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva, konkrétně informací o tom, zda byl účastníkům doplňkového penzijního spoření poskytnut příspěvek zaměstnavatele.

3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vracení státního příspěvku

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování zákonných lhůt pro vracení státního příspěvku podle zákona o penzijním připojištění, resp. podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Ve všech zkontrolovaných případech bylo zároveň prověřováno, zda penzijní společnosti nebyl státní příspěvek poukázán neoprávněně.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně. Jestliže je penzijní společnost v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek, je povinna platit penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení, a to nejvýše do částky rovné částce státního příspěvku, ze které je počítáno.

V průběhu roku 2021 bylo vybráno ke kontrole 230 smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření (dále v textu této části zprávy též jen „smlouva“), u kterých ministerstvo na základě údajů ze žádostí penzijních společností o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vracení státního příspěvku podaných v průběhu let 2018 až 2020 prověřovalo, zda penzijní společnosti vrátily státní příspěvky v zákonné lhůtě.

Do konce roku 2021 byly dokončeny kontroly všech vybraných smluv pěti penzijních společností s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 3,25 mil. Kč. Jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Vzhledem k tomu, že část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy část státního příspěvku byla vrácena ve lhůtě a část po lhůtě), je počet jednotlivých případů v případě této kontroly vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 82 případech byl státní příspěvek vrácen penzijní společností v zákonné lhůtě, a to v celkové výši 318.917 Kč;
- ve 206 případech byl státní příspěvek vrácen penzijní společností po marném uplynutí zákonné lhůty, a to v celkové výši 2.580.349 Kč;
- v 1 případě bylo v průběhu kontroly zjištěno, že státní příspěvek ve výši 4.680 Kč, který byl penzijní společností vyžádán neoprávněně, nebyl ministerstvu vrácen před zahájením kontroly;
- ve 14 případech nebyly splněny podmínky nároku na státní příspěvek a penzijní společnosti požádaly o státní příspěvek v celkové výši 60.461 Kč v rozporu se zákonem;

- v 11 případech penzijní společnost vyplatila účastníkovi jednorázové vyrovnání místo starobní penze, ačkoli účastník nesplnil podmínky nároku na tuto dávku;
- v 1 případě penzijní společnost nevyplatila účastníkovi a v 1 případě určené osobě odbytné do tří měsíců ode dne doručení žádosti o tuto dávku.

Ve většině případů, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen před zahájením kontroly ministerstvu. Pouze v jednom výše uvedeném případě penzijní společnost vrátila dotčený státní příspěvek po marném uplynutí zákonné lhůty až na základě závěrů uvedených v protokolu o kontrole.

Na základě závěrů kontrol bude penzijním společností, které byly v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě, stanoveno ministerstvem penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení.

3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému ministerstva nebyly státní příspěvky použity ve prospěch účastníků, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá ze zákona o penzijním připojištění, resp. ze zákona o doplňkovém penzijním spoření, a měly být vráceny penzijní společností ministerstvu.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně.

Ke kontrole bylo vybráno celkem 719 smluv, u kterých ministerstvo v protokolech o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel o státních občanech ČR, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a ČSSZ obdrželo informaci, že účastník penzijního připojištění zemřel, ukončil trvalý pobyt v ČR anebo mu zanikla účast ve veřejném zdravotním pojištění, příp. účastník doplňkového penzijního spoření zemřel, ale penzijní společnost nepředala ministerstvu zprávu o způsobu vypořádání těchto smluv a dosud nevrátila poskytnutý státní příspěvek. Celkový objem poskytnutých státních příspěvků v kontrolovaných případech činil 6 mil. Kč.

Výkon státního dozoru byl zahájen u osmi penzijních společností a do konce roku 2021 byla dokončena kontrola 41 smluv čtyř penzijních společností. Jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 25 případech penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl penzijními společnostmi vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 289.317 Kč;
- v 16 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl vyplacen ve výši 186.145 Kč jako součást dávky penzijního připojištění.

Na základě závěrů z vykonaného státního dozoru bude vyhodnoceno, zda s penzijními společnostmi, u kterých bylo zjištěno porušení jejich povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, budou zahájeny kontroly podle zákona o kontrole.

3.2.3 Ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Státní dozor byl zaměřen na ověření údajů předávaných penzijními společnostmi do informačního systému ministerstva, a to v případech smluv, u kterých penzijní společnosti předaly ministerstvu informaci o příspěvku zaměstnavatele účastníkům doplňkového penzijního spoření, kteří byli v měsíci, za který je tento příspěvek evidován, mladší osmnácti let. Podle § 1 odst. 2 zákona o doplňkovém penzijním spoření je doplňkové penzijní spoření shromažďování a umísťování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření, příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.

V případě doplňkového penzijního spoření je spořicí doba vymezena zákonem o doplňkovém penzijním spoření, kdy odpovídá době placení příspěvků účastníka nebo příspěvku placeného za účastníka zaměstnavatelem. Na trvání spořicí doby je vázán vznik nároku na některé dávky z doplňkového penzijního spoření.

Ke kontrole bylo vybráno 41 smluv o doplňkovém penzijním spoření u šesti penzijních společností, tj. všechny smlouvy, které splňovaly výše uvedené kritérium.

Zahájené kontroly nebyly do konce roku 2021 dokončeny, ale v případě 20 smluv o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti zrušily informaci o poskytnutém příspěvku zaměstnavatele jako chybný údaj předaný do informačního systému ministerstva.

3.2.4 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech

V roce 2021 ministerstvo uskutečnilo, resp. dokončilo, kontroly (včetně státního dozoru) u sedmi penzijních společností. Zkontrolováno bylo celkem 271 smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek v celkové výši 3,7 mil. Kč.

Na základě provedených kontrol podle zákona o kontrole (body 3.2.1) a výkonu dozoru (bod 3.2.2) byl vrácen státní příspěvek v 26 případech ve výši 293.997 Kč (7,89 % z částky kontrolovaného státního příspěvku).

Nedostatky byly zjištěny ve 314 případech (počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů). Z toho v případech, kdy bylo kontrolováno dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku (bod 3.2.1), byl ve 207 případech státní příspěvek ve výši 2.585.029 Kč vrácen penzijními společnostmi po uplynutí zákonné lhůty a ve 14 případech byl státní příspěvek ve výši 60.461 Kč poukázán penzijní společnosti neoprávněně. U kontroly dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek (bod 3.2.2) byl ve 25 případech státní příspěvek v celkové výši 289.317 Kč vrácen penzijními společnostmi po uplynutí zákonné lhůty v průběhu kontroly.

3.2.4.1 Postihy za zjištěné nedostatky

Ministerstvo stanoví penzijní společnosti podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření ve správním řízení svým rozhodnutím penále ve výši 1 ‰ za každý den prodlení z neoprávněně poukázané částky státního příspěvku nebo z částek státního příspěvku, které nebyly penzijní společností použity ve prospěch účastníků, a nebyly v zákonném termínu vráceny ministerstvu. Penále lze stanovit nejvýše do částky státního příspěvku, ze které je počítáno, a zároveň pokud by vypočtená částka penále byla nižší než 500 Kč, ministerstvo penále nestanoví.

Pokud penzijní společnost poruší jiné povinnosti podléhající státnímu dozoru ministerstva a takové porušení naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, ministerstvo uloží penzijní společnosti podle § 160 zákona o doplňkovém penzijním spoření pokutu do 20 mil. Kč.

Zahájení správních řízení ve věci uložení penále za pozdní vrácení státního příspěvku, popř. správních řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokuty za správní delikt, resp. přestupek, kterého se penzijní společnosti mohly dopustit tím, že nevrátily státní příspěvek ve stanovených lhůtách nebo nevyplácí, resp. nevyplatily, dávky v souladu se zákonem o doplňkovém penzijním spoření, bude předmětem dalšího postupu ministerstva.

Tabulka č. 2: Přehled výsledků kontrol v penzijních společnostech (v Kč):

Předmět kontroly	Dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku	Dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek	Celkem
Část zprávy	3.2.1	3.2.2	
Částka kontrolovaného státního příspěvku	3 249 354	475 462	3 724 816
Počet kontrolovaných smluv	230	41	271
Státní příspěvek vyplacený v souladu se zákonem	345 407	186 145	531 552
Počet případů	18*	16	34
Státní příspěvek k vrácení	4 680**	289 317	293 997
Počet případů	1*	25	26
Vrácený státní příspěvek	2 903 947***	289 317	3 193 264
Počet případů	289*	25	314

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

** Částky státního příspěvku vyžádané penzijními společnostmi neoprávněně, které nebyly vráceny ministerstvu před zahájením kontroly.

*** Mimo výše uvedený státní příspěvek ve výši 4.680 Kč, ve všech případech, kdy penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen ministerstvu před zahájením kontroly.

4 Správní řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech věnovaných postihům za zjištěné nedostatky, ministerstvo, pokud zjištěné nedostatky naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, uloží stavebním spořitelnám nebo penzijním společnostem pokutu. Při určení její výměry ministerstvo přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán; u přestupku se musí jednat o společensky škodlivý protiprávní čin.

Pokud se nejedná o správní delikty, resp. přestupky, tak ministerstvo podle § 16 zákona o stavebním spoření v případě porušení podmínek stanovených tímto zákonem uloží stavební spořitelně vrátit část, případně celkovou částku vyplacené státní podpory, přičemž částku státní podpory uloženou k vrácení do státního rozpočtu vybírá a vymáhá ministerstvo.

Dále může ministerstvo podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti, která porušila tento zákon v souvislosti s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, uložit ve správním řízení opatření k nápravě zjištěného nedostatku odpovídající povaze porušení a jeho závažnosti. Ministerstvo je také oprávněno stanovit penzijní společnosti, jak již bylo uvedeno, ve správním řízení svým rozhodnutím penále a může také uložit penzijní společnosti pořádkovou pokutu do 5 mil. Kč za nesplnění povinností souvisejících s výkonem dozoru (např. za neposkytnutí potřebné součinnosti).

4.1 Správní řízení se stavebními spořitelkami

Ministerstvo v roce 2021 se stavebními spořitelkami nevedlo žádné správní řízení ve věci možného porušení povinností stanovených zákonem o stavebním spoření. Vrácení státní podpory, připsané na účty účastníků stavebního spoření, případně vyplacené účastníkům stavebního spoření, v rozporu s podmínkami stanovenými zákonem o stavebním spoření bylo dosaženo za využití jiných nástrojů, jimiž ministerstvo v rámci výkonu dozoru disponuje.

V souvislosti s výsledky kontrol stavebních spořitelen provedených v roce 2021 podle zákona o kontrole budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi

V roce 2021 ministerstvo v návaznosti na kontroly, které byly provedeny u penzijních společnostech v předchozích letech, vydáním příkazů stanovilo penzijním společnostem platit penále za prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě v celkové výši 1.390.989,50 Kč.

Další správní řízení s penzijními společnostmi ve věci uložení penále za nedodržení zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku budou dokončena a nová zahájena postupně v průběhu roku 2022. V souvislosti s výsledky kontrol penzijních společností ukončených v roce 2021 budou po posouzení závažnosti správního deliktu, resp. přestupku, případná správní řízení, resp. řízení o přestupcích, ve věci uložení pokut za správní delikty, resp. přestupky, předmětem dalšího postupu ministerstva.

5 Závěr

Kontroly (včetně výkonu státního dozoru) provedené v roce 2021 u stavebních spořitelen a penzijních společností byly ministerstvem v rámci jeho působnosti zaměřeny hlavně na dodržování povinností kontrolovaných osob v souvislosti s poskytováním státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, které jsou poskytovány na podporu těchto produktů ze státního rozpočtu. Kontroly byly cíleně³ zaměřeny na oblasti s potenciálně nejvyšší možností vzniku rizika, kdy by státní podpora a státní příspěvky mohly být použity v rozporu s účelem stanoveným příslušnými zákony nebo byly kontrolovaným osobám vyplaceny neoprávněně a měly být vráceny ministerstvu. Tím je současně dosahováno i preventivního účinku kontrol, když kontrolované osoby na základě kontrolních závěrů přijímají konkrétní opatření k nápravě zjištěných nedostatků, což se následně projeví nejen v kontrolovaných případech, ale i v dalších obdobných případech přímo nesouvisejících s danou kontrolou.

Výsledky kontrol provedených v roce 2021 u stavebních spořitelen v případech, kdy nebyla státní podpora poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, neprokázaly systematické pochybení u některé ze stavebních spořitelen, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností, které jsou jim stanoveny zákonem o stavebním spoření.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo zejména pochybení stavebních spořitelen plynoucí převážně z faktu, že ne vždy mají dostatek informací, aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem (např. z důvodu neznalosti údajů podléhajících bankovnímu tajemství, popř. ochraně osobních údajů, o dalších smlouvách o stavebním spoření účastníka stavebního spoření nebo při úmrtí účastníka stavebního spoření, vzhledem k probíhajícímu řízení o dědictví, může stavební spořitelna informaci o tom, na koho přešla práva a povinnosti ze stavebního spoření, obdržet opožděně v závislosti na ukončení tohoto řízení) příp. z nedostatečného nastavení jejich informačních systémů a metodických postupů.

Kontroly penzijních společností byly zaměřeny na případy, kdy penzijní společnosti nedodržely své povinnosti stanovené v zákoně o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo u některých penzijních společností porušení jejich povinností plynoucí především (jak penzijní společnosti uváděly ve svých zprávách o odstranění zjištěných nedostatků) z důvodů nedostatečného nastavení jejich vlastních informačních systémů. To se projevilo hlavně v případech kontroly dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku a kontroly dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek. Další pochybení penzijních společností jsou zejména způsobena osobními chybami jednotlivců nebo skutečností, že ne vždy mají penzijní společnosti dostatek informací

³ Ministerstvo využívá analytickou metodu vytěžování dat obsažených v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření s cílem získat potenciálně užitečné údaje a informace k provedení kontrol (tzv. data mining).

(s ohledem na bankovní tajemství, popř. ochranu osobních údajů), aby mohly beze zbytku dostat svým zákonným povinností.

Výše uvedenému nasvědčuje i relativně vysoké procento zjištěných nedostatků u penzijních společností, byť částečný vliv má i cílený výběr kontrolovaných případů.

Výsledky provedených kontrol byly ministerstvem využity k úpravě nastavení informačních systémů stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření a dále budou využity pro zpracování návrhů potřebných legislativních změn a zohledněny v metodice výkonu dozoru u stavebních spořitelů a u penzijních společností s cílem zajišťovat co nejlepší správu státem poskytované státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření. K zefektivnění kontroly nad poskytováním státní podpory v oblasti stavebního spoření a doplňkového penzijního připojištění by mohla přispět elektronizace a strojová čitelnost smluv a smluvní dokumentace.

Stavebním spořitelnám a penzijním společnostem by výsledky kontrol měly sloužit mj. jako zpětná vazba ke zlepšování dodržování povinností, které jim ukládá zákon o stavebním spoření, resp. zákon o doplňkovém penzijním spoření a zákon o penzijním připojištění.